

Toelichting op de Civielrechtelijke regeling ter uitvoering van het arrest van de Hoge Raad van 19 juli 2019 inzake de Staat/Stichting Mothers of Srebrenica

§ Civielrechtelijke regeling

De Staat geeft met een civielrechtelijke regeling uitvoering aan het arrest van de Hoge Raad van 19 juli 2019, waarin de Hoge Raad heeft geoordeeld dat de Staat civielrechtelijk aansprakelijk is voor 10% van de schade van de nabestaanden van de omgekomen mannelijke vluchtelingen die op 13 juli 1995 aan het eind van de middag nog op de compound van Dutchbat in Potočari verbleven.

De Staat wil de nabestaanden met deze regeling een mogelijkheid bieden om laagdrempelig, buitengerechtelijk, en – indien gewenst - zonder tussenkomst van advocaten schadevergoeding te ontvangen. Voor nabestaanden vormt de regeling een alternatief voor een veelal langdurige, gecompliceerde en emotioneel belastende schadestaatprocedure. De regeling beoogt een eenvoudige en snelle procedure die tegelijk zorgvuldig en betrouwbaar is en rekening houdt met de specifieke situatie in Bosnië en Herzegovina. Dit betekent echter dat minder rekening kan worden gehouden met de specifieke, individuele situatie rond elke aanvraag en dat grenzen zijn getrokken bij het toepassingsbereik.

De regeling maakt vooraf duidelijk voor de nabestaanden bij welk contactpunt zij een verzoek kunnen indienen, wat er kan worden verwacht en wat men aannemelijk moet maken om in aanmerking te komen voor de vergoeding.

De Staat blijft zich bewust van de ingrijpende gevolgen voor de nabestaanden van de slachtoffers van de afschuwelijke gebeurtenissen tijdens en na de val van Srebrenica. De val van Srebrenica is en blijft een ramp voor alle nabestaanden die hun geliefden missen.

§ Uitvoering regeling

De Staat heeft bij besluit van 2 juli 2020 een externe en onafhankelijke commissie onder voorzitterschap van mevrouw mr. S.F.M. Wortmann ingesteld die de verzoeken van nabestaanden in behandeling neemt en beoordeelt. De commissie heeft daartoe van de minister van Defensie en de minister van Buitenlandse Zaken opdracht en mandaat gekregen.

De commissie stelt een uitvoeringsprotocol vast waarin zij nadere invulling geeft aan de uitvoering van haar taken.

§ Toepassingsbereik regeling

Voor een vaststellingsovereenkomst en schadevergoeding onder deze regeling komt een nabestaande in aanmerking die:

- een huwelijksrelatie had met een slachtoffer ten tijde van diens overlijden (een samenlevingsrelatie die ten tijde van het overlijden van het slachtoffer ten minste drie jaar bestond, of een samenlevingsrelatie van kortere duur indien daaruit een kind is geboren, wordt hiermee gelijkgesteld);
- en minderjarig kind was van een slachtoffer;
- een meerderjarig kind was van een slachtoffer, en deel uitmaakte van diens huishouden;
- een ouder van een slachtoffer was;
- een minderjarige broer of zus was van het slachtoffer en deel uitmaakte van diens huishouden.

De Staat gaat er in deze regeling bij voorbaat vanuit dat de hiervoor genoemde categorieën nabestaanden schade hebben geleden door het overlijden van een mannelijk familielid dat in de namiddag van 13 juli 1995 op de Dutchbat compound in Potocari verbleef.

Indien in andere gevallen een verzoek wordt ingediend, zal de commissie naar bevind van zaken handelen.

Om langdurige procedures te vermijden staat de regeling niet open voor erfgenamen van de hiervóór genoemde nabestaanden. De ervaring leert dat de vererving van vorderingen tot een veelvoud aan beoordelingen en bewijsproblemen leidt, waardoor de uitgangspunten van deze regeling – eenvoud en snelheid – verloren gaan.

§ Schadebedragen

Immateriële schade. De Wet affectieschade, verwerkt in artikel 6:108 lid 3 e.v. van het BW, was ten tijde van de val van Srebrenica niet van kracht. Toch gaat de Staat, gelet op recente ontwikkelingen in de rechtspraak, over tot vergoeding van de immateriële schade.

Vaststelling schadebedragen. De Hoge Raad heeft in zijn arrest een verklaring voor recht gegeven dat de Staat ten aanzien van een specifieke groep is tekortgeschoten in het bieden van bescherming tegen het door de Bosnische Serviërs toegebrachte leed, en daarmee onrechtmatig heeft gehandeld. De Hoge Raad heeft zich niet uitgelaten over de hoogte van (individuele) schadeposten. Het is gebruikelijk dat in een situatie als deze de individuele schade wordt begroot in een schadestaatprocedure. Dit is een tijdrovende, gecompliceerde en vaak emotioneel belastende procedure die de Staat wil voorkomen door een civielrechtelijke regeling aan te bieden met vooraf vastgestelde (forfaitaire) schadevergoedingsbedragen.

Uitgangspunt van de regeling, en van de schadevergoedingsbedragen die daarin zijn opgenomen is dat op grond van het arrest van de Hoge Raad het uit te keren bedrag 10% van de geleden schade betreft. Verder is uitgangspunt dat zoveel mogelijk recht wordt gedaan aan de daadwerkelijk geleden schade van de nabestaanden. De vergoedingen die in de regeling zijn opgenomen voor weduwen (€ 15.000) en voor andere nabestaanden (€ 10.000) komen daarmee overeen met een schadebedrag van €150.000 voor weduwen en €100.000 voor andere nabestaanden. De immateriële schadecomponent is hierin reeds verwerkt. De Staat acht het (ook gelet op hetgeen de Staat uit eerdere schadeclaims bekend is) aannemelijk dat de schade van de nabestaanden in de meeste gevallen deze schadebedragen niet zal overtreffen. De regeling gaat daarbij uit van vaste bedragen, zodat, zoals hierboven is toegelicht, voorkomen wordt dat per individueel geval de hoogte van afzonderlijke schadeposten moet worden vastgesteld.

De Staat is zich er terdege van bewust dat met een uniforme regeling niet aan alle individuele situaties recht kan worden gedaan. De voordelen van een dergelijke uniforme regeling wegen echter ruimschoots op tegen dit nadeel. Met een uniforme regeling is het mogelijk om laagdrempelig, buitengerechtelijk, en (indien gewenst) zonder tussenkomst van een advocaat een schadevergoeding te ontvangen. Het is mogelijk dat er nabestaanden zijn die van oordeel zijn dat zij meer schade hebben geleden dan €100.000 of €150.000. Voor deze nabestaanden blijft de weg open om een individuele schadestaatprocedure aanhangig te maken bij de rechtbank Den Haag, waarin door de rechter kan worden begroot op welke schadevergoeding zij individueel aanspraak hebben. Het is onder de regeling niet mogelijk om aanspraak te maken op een hoger bedrag, of om te onderhandelen over de hoogte van het schadevergoedingsbedrag. Het is ook niet mogelijk om na het ontvangen van een schadevergoeding onder de regeling nog aanvullend schadevergoeding te vragen bij de rechter, nu de schadevergoeding op grond van de vaststellingsovereenkomst wordt uitbetaald tegen finale kwijting.

Onderscheid in de hoogte van het bedrag tussen verschillende nabestaanden. De regeling maakt onderscheid in het uit te keren schadevergoedingsbedrag aan weduwen van slachtoffers enerzijds, en andere nabestaanden anderzijds nu aannemelijk is dat weduwen meer schade hebben geleden dan andere voor vergoeding in aanmerking komende nabestaanden. Zo geldt voor kinderen dat de Staat er vanuit gaat dat zij vanaf een bepaalde leeftijd in beginsel in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien en niet langer door hun ouders worden onderhouden. Ook voor ouders van een slachtoffer, voor diens minderjarige broers en zussen en diens meerderjarige kinderen, deel uitmakten van diens huishouden, kan in het algemeen worden aangenomen dat het slachtoffer

niet volledig in het levensonderhoud van deze categorieën nabestaanden zou hebben voorzien, aangezien hij met zijn inkomen ook zichzelf en eventueel zijn eigen gezin diende te onderhouden.

§ Voorwaarden gebruik regeling

Maximaal één schadevergoeding per persoon. Elke nabestaande kan één schade-vergoeding ontvangen, ongeacht het aantal verwantschappen of relaties met slachtoffers. Voor deze bepaling is het levensonderhoud als uitgangspunt genomen: Omdat dat onderhoud de belangrijkste basis zal vormen voor het schadebedrag, is het dan ook redelijk om het aantal schadevergoedingen tot één per nabestaande te beperken. Indien van toepassing zal het hoogste bedrag waar de nabestaande recht op heeft worden uitgekeerd.

§ Afwikkeling van het verzoek

Indien de nabestaande naar het oordeel van de commissie aannemelijk heeft gemaakt dat hij of zij voldoet aan de voorwaarden om in aanmerking te komen voor een schadevergoeding onder de regeling, wordt hem of haar namens de Staat een vaststellingsovereenkomst aangeboden en na ondertekening door beide partijen een bedrag uitgekeerd van €15.000 in het geval dat de verzoeker een weduwe is van een slachtoffer en €10.000 in de andere gevallen. Dit bedrag wordt geacht alle schade te vergoeden die de nabestaande heeft geleden en wordt uitgekeerd tegen finale kwijting van alle mogelijke vorderingen van de nabestaande op de Staat, met inbegrip van eventuele vorderingen ter zake van buitengerechtelijke kosten en kosten gemaakt voor het indienen van een verzoek op grond van deze regeling.

Gezien de civielrechtelijke aard van de regeling kan een beslissing van de Commissie om al dan niet een vaststellingsovereenkomst aan te bieden naar aanleiding van een verzoek, niet worden aangemerkt als een besluit in bestuursrechtelijke zin. Tegen die beslissing staat dan ook geen bezwaar- en beroep open.

De regeling is bedoeld om een emotioneel belastende schadestaatprocedure en aanverwante juridische complexiteiten te voorkomen. Het leed dat is ontstaan tijdens en na de val van de enclave Srebrenica grijpt echter diep in op de levens van alle betrokkenen. Het is daarom goed voorstelbaar dat sommige van de nabestaanden de regeling niet voldoende passend vinden bij hun situatie. Omdat geen enkele uniforme regeling geheel kan voorzien in alle gevallen, noch voor alle betrokkenen een gevoel van rechtvaardigheid zal doen ontstaan, is deze regeling ook geenszins bedoeld om de mogelijkheid uit te sluiten dat nabestaanden alsnog via de rechter aanspraak zullen willen maken op schadevergoeding. Het spreekt dan ook voor zich dat die weg te allen tijde open blijft staan voor degenen die geen verzoek onder de regeling willen of kunnen indienen.